

СПОГАДИ ПРО УЧИТЕЛЯ

7 серпня 2010 року Степанові Пилиповичу Бевзенкові виповнилося б 90 років. Незвично і сумно так говорити, бо його вже немає серед нас. Але про таких людей, як Степан Пилипович Бевзенко, ніколи не скажеш у минулому часі. Він і сьогодні з нами: у наших спогадах, думках, ми пам'ятаємо його, користуємося його працями.

Про наукові доробки відомого ученого, доктора філологічних наук, професора С.П.Бевзенка багато написано його учнями й послідовниками. Його праці відомі славістам не тільки в Україні, але й далеко за її межами. Хочеться багато сказати про Степана Пилиповича і як педагога, керівника кафедри, просто як Людину.

З науковою творчістю вченого-філолога я була знайома зі студентських років, однак особисто познайомилася зі Степаном Пилиповичем у 1985 році. Я тоді працювала в університеті імені Тараса Шевченка науковим співробітником експериментальної фонетичної лабораторії, якою керувала професор Ніна Іванівна Тоцька, на жаль, нині також покійна. Завершувала роботу над дисертацією з історичного словотвору під керівництвом Василя Васильовича Німчука. Степан Пилипович зателефонував мені і запросив до себе на кафедру викладачем української мови, зазначивши, що мене йому рекомендували двоє людей, яких він надзвичайно поважає – Ніна Іванівна і Василь Васильович. Оскільки обоє назвали одну особу, це його дуже зацікавило... Як я хвилювалася перед першою зустріччю зі Степаном Пилиповичем, не буду згадувати. Але коли я побачила спокійного, з трохи уповільненою манерою говорити, чоловіка, його привітні очі, теплу посмішку, хвилювання щезло. Кілька хвилин розмови – і мені здалося, що я знаю цю людину дуже давно. Хоча було страшно змінювати місце роботи, однак від Степана Пилиповича випромінювалося стільки тепла, позитивної енергії, що я майже без вагань погодилася перейти працювати на кафедру мовознавства та методики викладання мов (таку назву мала тоді кафедра), яку він очолював.

Протягом місяця тривав випробувальний термін, я проводила пробні практичні заняття, на яких були присутні викладачі кафедри і сам Степан Пилипович. Звичайно, дуже переживала і хвилювалася, але весь час Степан Пилипович був поруч, допомагав порадами, заспокоював. Пригадується кумедний випадок. Я потрапила на тиждень факультету. На одне з практичних занять до мене прийшов невисокий чоловік. Я пробувала пояснити, що я ще не є викладачем факультету, на що він мені відповів, що знає про це і саме тому хоче побувати на моєму занятті. Після пари потиснув мені руку, сказав, що я витримала випробування, мене буде прийнято на роботу. Тоді я запитала: – Ви декан цього факультету? А почувла: – Та ні, я проректор Петро Іванович Орлик. Якби я знала, хто був присутній на моєму випробувальному занятті, не знаю, чи вдалося б мені його провести достойно. Але Петро Іванович, як і Степан Пилипович, був зразком доброзичливості й інтелігентності. Так мене було

прийнято на роботу, де на десять років моїм наставником і учителем став Степан Пилипович Бевзенко.

На той час Степанові Пилиповичу було 65 років. Кафедру мовознавства та методики викладання мов він організував і очолив у 62 роки, коли вже був відомим мовознавцем і мав за плечима великий досвід керівництва кафедрами в Ужгородському та Одеському університетах. Це був «золотий вік» нашої кафедри, на якій тоді працювали такі досвідчені викладачі, як Надія Григорівна Шкуратяна, Марія Власівна Сокирко, Андрій Дмитрович Очеретний, Валентина Василівна Гурська, Валентина Капітонівна Кузьмичова, Лариса Іванівна Дегтярьова та інші. Продовжує працювати і зараз відомий в Україні методист Антоніна Пантелеймонівна Каніщенко. З перших днів Степан Пилипович познайомив мене з Любов'ю Петрівною Литвин. З благословіння Степана Пилиповича наші стосунки переросли в міцну дружбу, яка триває і нині. Тоді ж Степан Пилипович, уболівав за кожного з нас. Не втомлювався нагадувати кожному про необхідність підготовки наукових праць до захисту дисертацій, до отримання учених звань тощо. Сам брав активну участь у підготовці наукових кадрів для всієї України, керуючи аспірантами і докторантами. Як керівник, він був зразком інтелігентності, доброти, щирості і порядності. Це відзначали і члени нашої кафедри, і його аспіранти, і колеги з інших кафедр та факультетів. Ніколи ми не бачили свого керівника сердитим, не чули підвищеного тону в його голосі чи бодай натяку на роздратованість.

Зі Степаном Пилиповичем мені часто доводилося працювати як співавтору в підготовці навчальних посібників, методичних розробок, рекомендацій тощо. Разом ми видали навчальні посібники «Типи односкладних речень» та «Просте ускладнене речення». Степан Пилипович давав конкретні завдання, націлював на творчість і самостійність. Роботу контролював, допомагав порадами. Особливо цікавою була праця над підручником з синтаксису, яку ми виконували втрьох: до роботи долучилася Л. П. Литвин. Підручник готувався протягом кількох років. Доводилося перечитувати гори літератури, десятки різних джерел, щоб дібрати кілька необхідних для вправи типів речень. Степан Пилипович нас переконував, що ми робимо потрібну справу, бо студент не повинен вишукувати, наприклад, односкладні речення у великих складних.

Не можна оминати ще однієї риси, притаманної Степанові Пилиповичу. Це надзвичайна простота і скромність. Відомий учений, він ніколи не був позірним. Він усіх запалював на творчу діяльність, прагнув підтягнути до свого рівня, хоча його рівень важко досягнути. Користувався величезним авторитетом серед студентів, викладачів, науковців. Був точним у висловлюваннях, відшліфовував кожну написану фразу. Пригадується, підручник з синтаксису досить довго пролежав у видавництві «Вища школа»: не було коштів на його видання. Довелося частково доповнювати ілюстративний матеріал. Крім того, редактори на свій розсуд почали скорочувати і текст, виконаний Степаном Пилиповичем. Коли Степан Пилипович дізнався, що редакція втрутилася в зміст, що текст зазнав змін, він наказав прочитати йому по телефону (на той час він уже не ходив) усі розділи, в які було внесено хоч найменші виправлення. Ми читали і думали, як можна побачити зміни в тексті, не маючи

під рукою примірника підручника, а він слухав і погоджувався з написаним або просив залишити все, як було раніше, відтворюючи попередній текст майже дослівно. Ми були вражені його феноменальною пам'яттю. Жоден рядок не був змінений без його згоди. В результаті підручник вийшов компактний, доступний і зрозумілий студентам, який згодом на конкурсі кращих наукових робіт НПУ імені М.П. Драгоманова було відзначено дипломом другого ступеня.

Не менше часу і сил витрачав Степан Пилипович і на те, щоб привчати нас, молодих викладачів, до наукової діяльності. На кафедрі часто обговорювалися складні наукові проблеми, тексти дисертацій його аспірантів, дисертацій, які потрапляли на обговорення на нашу кафедру з інших навчальних закладів та наукових установ. Ми брали участь в рецензуванні наукових досліджень, виступали на кафедрі, а одного разу Степан Пилипович сказав, що ми вже можемо виступати на захисті дисертацій як опоненти.

Так крок за кроком Учитель допомагав нам ставати викладачами, дослідниками, науковцями.

Десять років роботи поруч із Степаном Пилиповичем – це величезна школа зростання. Ми не раз слухали його лекції, які завжди відповідали найвищому науковому рівневі. Він продумував кожне слово. Викладав студентам складні наукові проблеми просто й доступно, висвітлюючи різні погляди учених, завжди наголошував на своєму баченні цього питання, постійно спрямовував лекцію на майбутній фах своїх слухачів – учителів початкових класів. Іноді дивувало, як він, викладач історії мови, історичної граматики, діалектології, загального мовознавства, так швидко переорієнтував свою роботу на початкові класи. Як талановитий учитель, Степан Пилипович умів враховувати рівень підготовленості аудиторії, найскладніші речі пояснити просто й зрозуміло, вимагав цього і від нас.

Із 40 років, які Степан Пилипович віддав керівництву кафедрами, 10 років були нашими. Працюючи поряд з мудрим Учителем, ми багато чому навчилися. Його змістовні лекції, глибокі наукові дослідження, самовідданість у праці спонукали до наслідування. Таким Степан Пилипович залишиться в нашій пам'яті назавжди.